

5. Perjantaina 12 päivänä huhtikuuta 1991

kello 13

Päiväjärjestys

Ilmoituksia

Esitellään:

1) Ed. Helteen ym. lakialoite n:o 1
laiksi rakennuslain muuttamisesta

2) Ed. Niinistön ym. lakialoite n:o 2
laiksi rikoslain 28 luvun 7 §:n muuttami-
sesta

3) Ed. Kohijoen ym. lakialoite n:o 3
laiksi rintamalisän maksamisesta ulko-
maan kansalaisille

4) Ed. Rinteen lakialoite n:o 4 laiksi
Outokumpu Oy:n eläkeläisten eläkeoi-
keuksien palauttamisesta

5) Asetus 1 päivältä helmikuuta 1991
Kiinan Kansantasavallan kanssa tehdyn
tekstiilituotteiden kauppaa koskevan sopi-
muksen jatkamisen voimaansaattamisesta
(A n:o 1)

6) Asetus 1 päivältä helmikuuta 1991
Sri Lankan kanssa tehdyn keskinäistä teks-
tiilikauppaa koskevan sopimuksen voi-
maansaattamisesta (A n:o 2)

Puhetta johtaa puhemies Aho.

Nimenhuudossa merkitään poissa oleviksi
edustajat Alaranta, Donner, Huuhtanen, Kaup-
pinen, Kemppainen, Rauramo, Renlund, Rinne,
T. Roos, Saapunki, Salolainen ja Savolainen.

Ilmoitusasiat:

Lomanpyynnöt

S. Vapautusta eduskuntatyöstä saavat tästä päi-
västä sairauden vuoksi ed. Savolainen sekä yksi-
tyisasioiden vuoksi edustajat Alaranta, Donner,
Huuhtanen, Kauppinen, Rauramo, Renlund, T.
43 Roos ja Saapunki sekä tämän kuun 16 päivään
virkatehtävien vuoksi ed. Salolainen.

Eduskunnan pankkivaltuusmiesten kertomus 1990

P u h e m i e s : Ilmoitetaan, että edustajille
on jaettu eduskunnan pankkivaltuusmiesten ker-
tomus vuodelta 1990. Tämä kertomus on osoi-
tettu pankkivaliokunnalle. Kun eduskunnan työ-
järjestyksen 10 §:n 3 momentin mukaan talous-
valiokunnan tulee tutkia Suomen Pankin hallin-
toa ja tilaa, eduskunta päättäneen tehdä asiasta il-
moituksen talousvaliokunnalle.

Hyväksytään.

Pohjoismaiden neuvoston Suomen valtuuskunnan puheenjohtaja ja varapuheenjohtaja

„ P u h e m i e s : Ilmoitetaan, että Pohjoismaiden
neuvoston Suomen valtuuskunta on valinnut
puheenjohtajakseen ed. Sasin ja varapuheenjoh-
tajakseen ed. Tuomiojan.

Euroopan neuvoston Suomen valtuuskunnan pu- heenjohtaja ja varapuheenjohtaja

P u h e m i e s : Ilmoitetaan, että Euroopan
neuvoston Suomen valtuuskunta on valinnut

puheenjohtajakseen ed. O. Rehnin ja varapuheenjohtajakseen ed. Iivarin.

Eduskunnan palkkavaltuuskunnan vaalin toimittaminen

P u h e m i e s : Puhemiesneuvosto ehdottaa viitaten valtiopäiväjärjestyksen 82 a §:n 1 ja 2 momentin ja työjärjestyksen 11 §:n säännöksiin, että eduskunta antaisi valitsijamiesten tehtäväksi toimittaa eduskunnan palkkavaltuuskunnan vaalin.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään.

Pankkivaltuusmiesten vaalin toimittaminen

P u h e m i e s : Puhemiesneuvosto ehdottaa viitaten valtiopäiväjärjestyksen 83 §:n 4 momentin säännöksiin, että eduskunta päättäisi antaa valitsijamiesten tehtäväksi toimittaa pankkivaltuusmiesten vaalin.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään.

Suomen Pankin tilintarkastajien vaalin toimittaminen

P u h e m i e s : Puhemiesneuvosto ehdottaa, että eduskunta päättäisi antaa valitsijamiesten tehtäväksi toimittaa valtiopäiväjärjestyksen 83 §:n 5 momentin mukaisesti Suomen Pankin viiden tilintarkastajan ja näiden varamiesten vaalin vuotta 1991 varten.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään.

Kansaneläkelaitoksen valtuutettujen vaalin toimittaminen

P u h e m i e s : Puhemiesneuvosto ehdottaa viitaten valtiopäiväjärjestyksen 83 a §:n säännöksiin, että eduskunta päättäisi antaa valitsijamiesten tehtäväksi toimittaa Kansaneläkelaitoksen valtuutettujen ja heidän varamiestensä vaalin.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään.

Eduskunnan kirjaston hallituksen vaalin toimittaminen

P u h e m i e s : Puhemiesneuvosto ehdottaa, että eduskunta päättäisi antaa valitsijamiesten tehtäväksi Eduskunnan kirjastosta annetun lain 3 §:n 1 momentin mukaisesti valita Eduskunnan kirjaston hallitukseen eduskunnan seuraavan vaalikauden alkuun kestäväksi toimikaudeksi viisi kansanedustajaa ja kolme muuta, eduskunnan ulkopuolista laissa säädettyä asiantuntemusta edustavaa jäsentä. Samalla on kullekin hallituksen jäsenelle valittava henkilökohtainen varajäsen. Valitsijamiesten on valittava viidestä kansanedustajajäsenestä hallituksen puheenjohtaja ja varapuheenjohtaja.

Samalla ilmoitetaan, että opetusministeriön 2.4.1991 päivätyn kirjeen mukaan ministeriö on Eduskunnan kirjastosta annetun lain 3 §:n 2 momentin mukaisesti nimennyt henkilöt eduskunnan ulkopuolisten asiantuntijajäsenten ja heidän henkilökohtaisten varajäsentensä valitsemista varten. Ministeriön valitsijamiehille osoittama kirjelmä on toimitettu 9.4.1991 valitsijamiehille.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään.

Oy Yleisradio Ab:n hallintoneuvoston vaalin toimittaminen

P u h e m i e s : Puhemiesneuvosto ehdottaa viitaten valtioneuvoston oikeudesta luovuttaa yleisradiotoimintaa varten valtiolle hankittu omaisuus osakeyhtiölle annetun lain muuttamisesta 2 päivänä joulukuuta 1977 annetun lain säännöksiin ja ottaen huomioon, että valtioneuvosto on vahvistanut Oy Yleisradio Ab:n hallintoneuvoston jäsenten lukumääräksi 21, että eduskunta antaisi valitsijamiesten tehtäväksi toimittaa sanotun hallintoneuvoston vaalin.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään.

Puheenvuoron saatuaan lausuu

Ed. S a s i : Arvoisa herra puhemies! Eduskunnan valitsijamiehille ilmoitetaan, että eduskunnan valitsijamiesten kokous pidetään tiistaina 16 päivänä huhtikuuta 1991 kello 13.30 suuren valiokunnan kokoushuoneessa. Kokouksessa suoritetaan seuraavat vaalit: eduskunnan palk-

kavaltuuskunnan vaali, pankkivaltuusmiesten vaali, Suomen Pankin tilintarkastajien vaali, Kansaneläkelaitoksen valtuutettujen vaali, Eduskunnan kirjaston hallituksen vaali sekä Oy Yleisradio Ab:n hallintoneuvoston vaali.

Samalla haluan muistuttaa eduskunnan vaalisäännön 7 §:n 1 momentin määräyksestä, jonka mukaisesti ehdokaslista on asiamiehen tai ehdokaslistan muun allekirjoittajan annettava valitsijamiesten toimitettavassa vaalissa valitsijamiesten sihteerille viimeistään neljä tuntia ennen vaalia.

Riksdagens elektor meddelas att riksdagens elektor sammanträder tisdagen den 16 april 1991 kl. 13.30 i stora utskottets sammanträdesrum. Vid sammanträdet förrättas följande val: val av riksdagens löne delegation, val av bankfullmäktige, val av Finlands Banks revisorer, val av Folkpensionsanstaltens fullmäktige, val av Riksdagsbibliotekets styrelse och val av Oy Yleisradio Ab:s förvaltningsråd.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Ed. Helteen ym. lakialoite n:o 1 laiksi rakennuslain muuttamisesta

Valiokuntaan lähettäminen

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin ympäristövaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Helle: Arvoisa puhemies! Käsittelyssä on lakialoite n:o 1, joka lähtee siitä, että Suomessakin siirryttäisiin ns. länsimaiseen rantalainsäädäntöön. Aloite perustuu siihen näemykseen, että meidän tulisi yleisesti säätää niin, että rantoihin ei saa rakentaa sataa metriä lähemmäksi paitsi siinä tapauksessa, että alueelle laaditaan asemakaava tai rakennuskaava. Lakisitys lähtee myös siitä, että nykyinen rantakaavalainsäädäntö lakkautettaisiin, purettaisiin.

Rakentamiskielto, joka lakiesitykseen sisältyy, ei sen sijaan rajoittaisi rantavyöhykkeen muuta käyttöä esimerkiksi maa- tai metsätalouteen. Tällä keinolla hyvinkin yksinkertaisesti pystyttäisiin ratkaisemaan asiat, jos kuuluisaa poliittista tahtoa tästä eduskunnasta löytyisi.

On ollut valitettavaa, että tähän mennessä Suomessa ei ole kyetty asioita hoitamaan järjes-

tykseen vaan jatkuvasti asioista riidellään, jatkuvasti joudutaan tekemään erilaisia periaateratkaisuja, jotka lyövät kaiken lisäksi toinen toistaan korvalle.

Vaalien alla puhuttiin myös jonkin verran Suomen ns. Euroopan-suhteiden järjestämisestä. Viime keväänä, kun eduskunta käsitteli valtionneuvoston selontekoa Euroopan yhdentymisasi- oista, eduskunta hyvin laajan käsittelyn jälkeen hyväksyi ulkoasiainvaliokunnan monisivu- isen, laajan ja monopolivisen lausunnon. Siinä tode- taan mm., että meillä käytössä oleva ns. jokamie- hen oikeus ei ole käytössä ns. muussa Euroopas- sa. Käytännössä kuitenkin jokamiehen oikeus on joutunut maassamme uhanalaiseksi varsinkin juuri ranta-alueilla ja etenkin eteläisessä Suo- messa.

Nähdäkseni perinteinen perusoikeus tulisi säi- lyttää, ja siihen myös eduskunnan tahto viime keväältä meidät velvoittaa, jos haluamme jatkaa samaa linjaa kuin viime keväänä lausumme. On tietysti mahdollista, että tämä eduskunta on asioitten suhteen hyvinkin eri mieltä. On hyvin pelättävissä, että se hallitusratkaisu, joka näyt- tää olevan tulossa, tulee toimimaan Suomen- maassa siten, että hyvin pienen maanomistaja- joukon edut turvataan, kun sen sijaan suurten kansalaisjoukkojen edut jäävät toissijaisiksi tai kolmannellekin sijalle.

Tämäntapainen kauhukuva epäilemättä tulee mieleen, kun katselee nykyistä tilannetta. Mutta vetoan siihen, että on hallitus sitten minkälainen tahansa, se todella paneutuisi asioihin. Asioihin, jollei niihin puututa, ei ole kohta enää puuttu- mista, varsinkaan eteläisen Suomen osalta ranta- alueisiin. Ei ole yleisessä käytössä olevia rantoja, ja on erittäin valitettavaa, että rantakaavoitus- lainsäädäntö, joka on ollut voimassa kai kohta parikymmentä vuotta, on ollut käytännössä sel- lainen, että se on edistänyt enemmänkin rantojen rakentamista kuin niiden säilyttämistä. Kaiken lisäksi sen toteutus on usein sellainen, että alueet, jotka jäävät ns. yleiseen käyttöön, ovat kaikkein huonoimpia rantoja ja hyvin lyhyitä pätkiä, jolloin ne käytännössä ovat mahdottomia siihen tarkoitukseen, johon ne on teoreettisesti jätetty.

Ed. Myller: Arvoisa puhemies! Ed. Hel- teen lakialoite on erittäin tärkeä ja merkittävä erityisesti siinä tilanteessa, jos käy, niin kuin nyt on uhkailtu ainakin keskustapuolueen puolelta, että rantojensuojeluohjelmaa tullaan vielä tule- van hallituksen toimesta muuttamaan. Kun pe- rusteena sille, että rantojensuojeluohjelmaa tul-

laan muuttamaan, on käytetty sitä, että eduskunnan tulisi rantojensuojeluohjelma käsitellä, silloin olisi tietysti järkevää, että hallitus antaisi rantojensuojelulain ja silloin rantojensuojeluasiat voitaisiin lain perusteella myös eduskunnassa käsitellä. Toivon, että näin tapahtuu.

Ed. Aittoniemi: Herra puhemies! Ed. Helteen ym. lakiesitys on käytännössä mahdottomuus toteuttaa sikäli, että jos ed. Helle viitsii kävellä suomalaisilla rannoilla ja tarkastella, kuinka paljon viedään Suomesta rakennuskelpoisia rantoja, jos otetaan 100 metrin suojattu vyöhyke, hän huomaa, ettei tämä ole niin yksiselitteinen asia, että katkaistaan 100 metrin päästä ja sen jälkeen voisi rakentaa, koska tällainen kaavamainen rakennusoikeuden poistaminen 100 metrin alueelta vie rakennusmahdollisuuden suurelta osalta Suomen rantoja.

Suomessahan on kunnilla mahdollisuus rakennusjärjestyksessään säätää tietty raja, mihin saakka ja miten lähelle rantaa voidaan rakentaa. Jos sitä käytetään oikealla tavalla, se vastaa joustavasti niitä tarkoituksia, jotka tässä lainsäädännössä ovat.

Yleensäkin lähdän siitä, että Suomessa on kaavoituslait, ja jos niitä joustavasti sovelletaan kunnissa toisella tavalla kuin tänä päivänä, niin rantojen kaavoitusasiat ovat kunnossa. Tänä päivänä kaavoitus on vain tavattoman jäykkää ja poliittisista sidonnaisuuksista kiinni kunnissa, ja tästä syystä nykyiset rantakaavalain säännökset eivät toteudu. Tämä lakiesitys veisi pohjan pois koko systeemiltä.

Ed. Särkijärvi: Herra puhemies! Ed. Myller ehkä siirtyi hieman asioiden ja tapahtumien edelle, sillä on aivan selvää, että ei tähän maahan voi tulla sellaista hallitusta, joka ryhtyisi kumoamaan niitä ympäristöpoliittisia saavutuksia, mitä nykyisin istuva hallitus on aikaansaanut, koska sellainen hallitus ei olisi enemmistöhallitus eikä saisi eduskunnasta riittävää tukea. Tästä syystä on myös jonkinlaista hätävarjelun liioittelua, jos halutaan tältä varalta rauhoittaa nyt jo ensimmäiset 100 metriä rannasta lukien kokonaan rakentamiselta. Kyllä meillä ranta-kaavajärjestelmä on aivan järkevä nykyisellään, kunhan sitä myös osattaisiin käyttää maaseudulla nykyistä aktiivisemmin.

Ed. Lahti-Nuuttila: Arvoisa puhemies! Tämä ed. Helteen lakialoite, siitä arvostelusta huolimatta, mitä täällä on esiintynyt, antaa

kuitenkin hyvän lähtökohdan rantojensuojelun kehittämiseksi. Meidän on myös syytä toivoa, että tuleva hallitus ohjelmassaan kiinnittää rantojensuojeluun todella vakavaa huomiota.

Olin kuitenkin toivonut, että kun ed. Helle esitti saman aloitteen viime eduskunnan aikana ja viime valtiopäivillä, hän olisi tässä uudessa eduskunnassa tarkentanut tätä esitystään. Nyt hän tämä esitys merkitsee sitä, että maa- ja metsätalouskäyttö sallittaisiin aivan rantaviivalakin, ja me hyvin tiedämme, että tämä merkitsee puolestaan sitä, että meidän vesistöemme voivat jatkuvasti olla uhattuja tämän vuoksi.

Ed. Pulliainen: Arvoisa puhemies! Ed. Aittoniemi totesi, että tämä lakiesitys käytännön lakina merkitsisi mahdottomuutta Suomen olosuhteissa. Voidaan kysyä, kuinka ihmeellä vastaavanlainen laki on ylipäättään muissa länsimaissa ollut mahdollinen, esimerkiksi Ruotsissa. Siellä se on ollut täysin mahdollinen toteuttaa, kun vain poliittista tahtoa on riittävästi ollut. Lisäksi Suomen rajojen sisäpuolella on itsehallinnollinen alue, jossa on tämän suuntainen menettely, eli Ahvenanmaa. Se muuten lakialoitteen perusteluista näyttää puuttuvan. Käytännössä tämä ratkaisu olisi kaikkein nopeimmin toimiva, kun yleisesti todettaisiin, että rannat ovat rakentamiselta suojatut. Ei tarvitsisi lunastus- eikä mitään muitakaan menettelyjä eikä sopimusmenettelyjä rantojen suojelemiseksi tuleville sukupolville.

Ed. Helle: Arvoisa puhemies! Täällä jo ed. Lahti-Nuuttila totesi, että samanlainen lakiesitys tehtiin viime vuonna edellisillä valtiopäivillä, ja siihen arvosteluun, mitä ed. Lahti-Nuuttila esitti rannan käytön suhteen, lakialoitteen perusteluissa todetaan, että tämä esitys ei suinkaan poista tarvetta suojella erityistapauksissa erityisen arvokkaita ranta-alueita eikä suinkaan poista tarvetta muiden määräysten aikaansaamiseen juuri niiden ongelmien estämiseksi, mistä ed. Lahti-Nuuttila puhui. Mutta totean, että tässä on puututtu nimenomaan vain rakennusoikeuteen, rakennuslakiasiaan.

Se arvostelu, minkä ed. Aittoniemi esitti, osoittaa kyllä, että hän ei ole oikeastaan luenut tätä aloitetta lainkaan ja vielä vähemmän ymmärtänyt, mitä se käytännössä merkitsee. On tietysti niin, että meillä on monenlaisia mahdollisuuksia hoitaa näitä asioita kunnallistasolla, mutta jokainen näkee esimerkit, miten näitä on sovellettu. Niitä ei ole sovellettu sillä tavalla, että

se olisi yhteisen edun ja tulevien sukupolvien edun mukaista. Siinä mielessä nähdäkseni tämä on erittäin perusteltua, ja viitataan ed. Pulliaisen puheenvuoroon, jossa hän totesi Ruotsin esimerkin, johon myös aloitteen perusteluissa viitataan.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään ympäristövaliokuntaan.

2) Ed. Niinistön ym. lakialoite n:o 2 laiksi rikoslain 28 luvun 7 §:n muuttamisesta

Valiokuntaan lähettäminen

P u h e m i e s : Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin lakivaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Niinistö: Arvoisa puhemies! Vainnuttaa, että yleisestä luulosta poiketen eduskunta ei sittenkään ole erehtymätön. Nimittäin uudistettaessa rikoslakia viime eduskunta tuli säättäneeksi luvattomasta käyttämisestä rangaistuksen, joka on liian lievä, ei sen vuoksi liian lievä, ettei se hyvin teosta riittäisi, mutta sen vuoksi liian lievä, ettei sitä tullut peilattua ns. pakkokeinolakia vastaan.

Tällä hetkellä nimittäin tämän uuden lainsäädännön puitteissa tilanne on se, että esimerkiksi moottoriajoneuvon luvaton käyttöönottaja joutuu periaatteessa poliisille ilmaisemaan nimensä, henkilöllisyytensä, minkä jälkeen hänet on välittömästi laskettava vapaalle jalalle. Häntä ei voida pidättää. Seuraus siitä on useimmiten valitettavasti se, että näitä tapaamisia sattuu saman iltapuhteen tai yön tiimoilla sitten useampiakin. Tuollainen tekosarja tulee mahdolliseksi useimmiten nuorelle ihmiselle.

Siinä menee vähän usko ilmeisesti koko lainsäädäntöön, jos poliisista muodostuu tällaisissaakin tapauksissa vain kohtelias kiinniottaja. Luulen, ettei kenenkään oikeusturva vaarantuisi siitä, jos poliisi voisi vaikkapa rikoksen jatkamista estääkseen ja tekijää suojellakseen keskeyttää ne toimenpiteet ainakin hetkeksi tällaisen pidätyksen kautta. Toisaalta tietenkin on ihan selvä asia, että poliisin toiminnan kannalta tällainen on mahdottoman turhauttava tilanne. Sen vuoksi tässä lakialoitteessa ehdotetaan, että rangaistumaksimia hivenen nostettaisiin, mistä puoles-

taan seuraisi se, että pidätysoikeuksia voitaisiin edes hivenen väljemmin käyttää.

Ed. A i t t o n i e m i : Herra puhemies! Näin se maailma muuttuu. Ennen vaaleja edustin tavattoman kovaa, väitettiin, jopa epäinhimillistä linjaa. Ed. Niinistö ja ed. Häkämies olivat taas liberaaleilla linjoilla. Ehkä se, että olen ollut kristillisten ja liberaalien kanssa vaaliliitossa, on keikauttanut tämän asian nyt päinvastoin ja minua suorastaan kauhistuttaa tämä ed. Niinistön esitys siitä, että jälleen kerran pitäisi rangaistuksia lisätä ja että poliisi saisi laittaa putkaan ihmisiä melkein mielensä mukaan. Eikö tämä ole aivan hirmuista?

Herra puhemies! Tämä alkua oli ehkä jonkinlaista huulenheittoa, mutta muutamalla sanalla haluaisin tähän asiaan paneutua. Ongelmahan meillä on selvästi se, että tietyissä ketjurikoksissa ei pystytty puuttamaan asiaan ja katkaisemaan tätä ketjua sillä tavalla, että tekijöihin voitaisiin soveltaa pakkokeinolakia, toisin sanoen pidättämistä, tarvittaessa vangitsemistakin.

Ongelmahan syntyi oikeastaan tässä asiassa tähän suuntaan siinä vaiheessa, kun olimme oikeusministeriössä, myös ed. Niinistö, ja itselläniikin oli kunnia olla siellä mukana, kun katseltiin rikoslain kokonaisuudistuksen viime eduskunnan käsiteltäväksi tullutta osaa. Tältä pohjalta totean ensinnäkin sen, että aikaisemman lain mukaan sekä varkaus että luvaton käyttö olivat saman rangaistuksen alaisia, toisin sanoen kummastakin rangaistusmaksimi oli kaksi vuotta. Silloin oikeusministeriössä jo kiinnitettiin huomiota siihen, että teon tunnusmerkit varkaudella ja luvattomalla käytöllä ovat erilaiset ja tästä syystä niiden rangaistustason pitäisi olla myös erilainen.

Yksi esimerkki: Ajatellaan, että Kusti tulee joskus aamuyön tunteina yöllisiltä reissuiltaan ja nopeuttaakseen kotimatkaansa ottaa kirkkoherran pyörän alleen ja polkee sillä vimmatusti kohti kotia ja jättää sen tienvarteen puhelinpylvästä vasten nojaamaan varmana siitä, että tämä pyörä kulkeutuu kirkkoherralle takaisin erilaisia teitä kulkien.

Varkauden osalta tilanne on taas se, että mainittu henkilö yön pimeydessä kavalasti hiipien anastaa kirkkoherran polkupyörän tarkoitukseksi ottaa se itselleen ja myy sen sen jälkeen välittömästi ja juo rahat. (Ed. Lamminen: Oliko se ed. Riihijärvi?) — En tarkoittanut tässä ed. Riihijärveä, se oli aivan sattumanvarainen esilletulo tässä. En tiedä, onko ed. Riihijärvellä polkupyörävarkauksista kokemusta, mutta hän sii-

tä itse ... (Ed. Lamminen: Hevosista!) — No, hevosvarkauksista ehkä, se on ihan totta.

Herra puhemies! Jatkaakseni tätä asiaa, haluan todeta sen, että teon tunnusmerkistöissä on niin suuri ero, että rangaistus ei voi olla näistä teoista samanlainen. Varkaudessa henkilö tarkoittaa anastaa pyörän itselleen lopullisesti. Luvattomassa käytössä hän ottaa sen haltuunsa tilapäisesti sitä käyttääkseen.

Näin ollen oikeusministeriössä aikanaan toin esiin sen näkemyksen, että luvattomasta käytöstä normaalitapauksessa rangaistuksen pitäisi olla pienempi kuin varkaudesta, tai voidaan sanoa niinkinpäin, että varkaudesta korkeampi kuin luvattomasta käytöstä, ja tähän tulokseen silloin tultiin.

Mutta ongelma tulisi siinä vaiheessa, kun varkauden rangaistusmaksimi alennettiin puoleentoista vuoteen, eikä näin ollen, jos äsken mainittua linjaa haluttiin noudattaa, ollut muuta mahdollisuutta, kuin että luvattomasta käytöstä rangaistusmaksimiksi tuli yksi vuosi. Näin ollen kun pidättämisen ehtona on se, että rikoksesta korkein rangaistus on vähintään yli vuoden, kävi niin, että pidätysmenettelyä ei poliisi voi toteuttaa.

Mutta ei se, että me nostamme takaisin puoleentoista vuoteen luvattoman käytön rangaistuksen, korjaa tätä asiaa, koska ollaan jälleen samanlaisessa epäsuhteessa. Luvaton käyttö ja varkaus, äsken mainitsemistani eroista huolimatta, olisivat saman rangaistuksen alaisia. Näin ollen ei pitäisi tähän mennä, vaan keinot tämän ongelman poistamiseen pitää löytää pakkokeinolain puolelta. Se tapahtuu kahdella tavalla.

Jos käytetään ensiksi mainitsemaani tapaa, poistuisi monta muuta ongelmaa, rikoslain pykälissä on monta muuta vastaavaa ongelmaa. Pakkokeinolakia muutettaisiin niin, että pidättämisen edellytyksenä olisi se, että rikoksesta voi seurata rangaistusta yksi vuosi, ei niin kuin nyt, yli yksi vuosi. Silloin, vaikka nämä rangaistusmaksimit pidettäisiin nykyisellään, pakkokeinolakia voitaisiin pidättämisen osalta soveltaa.

Toinen mahdollisuus on se, että pakkokeinolakiin luvattoman käytön osalta otetaan maininta siitä, että luvaton käyttö on sellainen rikos, että vaikka rangaistusmaksimi ei täytykään, siinä voidaan pakkokeinolain säädöksiä soveltaa. Tämä on tietysti toinen mahdollisuus.

Herra puhemies! Periaatteessa olen samaa mieltä kuin ed. Niinistö tästä asiasta. Asia täytyy korjata, koska se on tavaton ongelma poliisille

tällä hetkellä. Mutta jos me korjaamme sen sillä tavalla kuin ed. Niinistö mainitsee lakialoitteessaan, olemme kuin harakka tervatulla sillalla: kun nokka irtoaa, niin pyrstö tarttuu ja päinvastoin. Siis olemme palaamassa siihen tilanteeseen, jossa rangaistus on sama, vaikka teon moitittavuus on erilainen äsken mainitsemistani syistä.

Yksi mahdollisuus on vielä tietysti se, että moottoriajoneuvovarkaudet siirretään käytännössä poliisi- ja tuomioistuinkäsittelyssä törkeään kategoriaan aina tai niiden osalta tehdään kokonaan eri pykälä, jossa on sellainen rangaistusmaksimi, joka täyttää ed. Niinistön tarkoittamat vaatimukset.

Ed. Niinistö: Arvoisa puhemies! Arvelinkin vähän, että ed. Aittoniemellä on kiire päästä puhujatilaston kärkeen heti ensimmäisenä päivänä. Meidän mielipiteissämme taitaa olla vain se ero, että hänelle ei luonto anna periksi tunnustaa tekemäänsä virhettä, johon hän taisi vähän yllyttääkin lakivaliokuntaa. Hallitushan alun perin teki juuri tällaisen esityksen, joka nyt on lakialoitteessa. Se lienee meillä oleellisin ero. Minulla on, ja uskon että muillakin lakivaliokunnan jäsenillä, toivottavasti, rohkeutta myöntää, että virhe tuli tehdyksi.

Ed. Häkämies: Herra puhemies! Viime eduskuntakaudella opin sen asian ed. Aittoniemen mielipiteistä, että kun hän huomaa, että jossakin asiassa muut ovat tulossa hänen kannalleen, hänelle tulee tavaton kiire muuttaa omaa mielipidettään, niin että hän saa seisoa yksin oman mielipiteensä takana. Niin on käynyt tässäkin asiassa. Muistutan ed. Aittoniemeä, että joku on sanonut, että viisaat ja vähemmän viisaat erottaa toisistaan siitä, että viisas osaa tunnustaa virheensä ja osaa tarvittaessa muuttaa mielipidettään. Tässä on nimenomaisesti niin käynyt. Toivon, että eduskunta asiaan nopeasti kiinnittää huomiota, koska erityisesti nuorten henkilöiden kohdalla rikoskierteen katkaiseminen on tärkeä asia.

Ed. V. Laakkonen: Arvoisa puhemies! Haluaisin vain todeta, että ed. Niinistön ehdotus sinänsä jo osoittaa sen vakavan piirteen, että kun meillä nyt uudistetaan rikoslakia sadan vuoden jälkeen, tehdään kokonaisuudistus, niin uudistustyö ei ole riittävän korkeatasoista.

Ehdotus, minkä ed. Niinistö tekee, on varsin perusteltu, eikä sitä muuta muuksi se seikka,

mitä ed. Aittoniemi sanoi viitatessaan maksimirangaistukseen. Jotenkin tuntui yllättävältä, että ed. Aittoniemi rinnastaa maksimirangaistuksen jostakin teosta siihen rangaistukseen, mikä siitä konkreettisesti tapauksessa seuraa. Mielestäni nimenomaan vankeusrangaistuksen maksimirangaistuksella tulee operoida juuri ed. Niinistön esittämällä tavalla. Me kaikki tiedämme sen, että konkreettinen rangaistus on noin yksi kolmasosa, korkeintaan puolet maksimirangaistuksesta. Sellainen asteikko, mistä ed. Aittoniemi puhuu, että rikosoikeudellinen vääryys mitattaisiin jo maksimirangaistuksissa, minusta on sula mahdottomuus.

Oikeusministeri H a l o n e n : Herra puhemies! Joudun kyllä sanomaan, että jos ed. Niinistön puhetta olisi täällä kuunneltu hieman tarkemmin, niin minun ei tarvitsisi oikaista sen suhteen, että kyllä hallitus pyrki edelliselläkin kaudella tekemään nimenomaan monipuolista työtä. Toivon, että uusikin eduskunta pitää kiinni siitä, että se saa muuttaa lainsäädäntöä viime kädessä sellaiseksi kuin haluaa. Se taas itse asiassa ei ole hallituksen vika. Uudetkin kansanedustajat varmasti oppivat sen.

Toinen asia, mihin ihan vakavasti pitäisi puuttua, on se, minkälaiset toimintamahdollisuudet poliisilla on. Siinä yhteydessähän oikeusministeriön, sisäasiainministeriön ja muiden asiantuntijoiden kanssa on tehty jo sanoisiko tarkistuspaaketti sen suhteen, minkälaisia lainsäädäntötoimenpiteitä mahdollisesti alkavan nelisivuotiskauden aikana voidaan ottaa keskusteluun ja käsiteltäväksi. Tässä mielessä nyt käytävä keskustelu on ehkä hyvää pohjaa. Samoin mitä tulee rikoslain kokonaisuudistukseen, niin tämä eduskunta saanee, jos uusi hallitus on tässä suhteessa aktiivinen, mm. työ- ja ympäristörikoksia koskevat uudistusesitykset, jossa on hyvä asettaa kaappi oikeaan kohtaan.

Ed. A i t t o n i e m i : Herra puhemies! Jos sallitte, niin mieluummin vastaan ed. V. Laukkaselle, koska hän innoitti minut sananheittoon sikäli, että hän ei valitettavasti, niin älykäs ja fiksu mies kuin onkin, käsittänyt ollenkaan koko asiaa. Ei pidätyskysymystä ratkaista sillä perusteella, minkälaisen rangaistuksen tuomioistuimien teosta mahdollisesti antaisi, vaan lakikirjan perusteella eli siten, mikä on rangaistusmaksimi. Sillä perusteella ratkaistaan rikokseen ja sen tutkimiseen liittyvät pakkokeinot. Vaaditaan, että rangaistusmaksimin on oltava nykyisin yli

vuoden, jotta pakkokeinoja voitaisiin käyttää nimenomaan pidättämisen osalta. Eikä sillä ole mitään merkitystä, minkälaiseksi tuomioistuin asiaa käsitellessään sen ratkaisee, antaako kolme vai viisi kuukautta.

Ed. V ä h ä n ä k k i : Herra puhemies! Keskustelun aikana olen hämmästynyt eräästä asiasta, nimittäin siitä, että olen neljään vuoteen ed. Aittoniemen kanssa täysin samaa mieltä. Hän teki erinomaisen analyysin varkauden ja luvattoman käyttöönottorikoksen välille. Ihmetyttää tätä taustaa vasten, että ed. Niinistö, laajan asianajokokemuksen omaava henkilö, lähtee tosiaan näin eriasteisia rikoksia panemaan samaan kategoriaan. Nähtävästi taustalla on kokoomuksen vanha käytäntö, että mahdollisimman ankarat rangaistukset ovat paras lääke kaikkeen rikollisuuteen.

Erityisesti tässä tapauksessa katson, että pakkokeinolainsäädäntöä tulee nimenomaan muuttaa ja säilyttää maksimirangaistukset sellaisena kuin ne ovat voimassa olevassa laissa. Lisäksi on huomioitava, että tämä nimenomaan koskettaa nuoria rikosentekijöitä. Jos moottoriajoneuvon luvattoman käytön rangaistusmaksimia huomattavasti nostetaan, se tietää nopeata vankilakierrosta nuorille.

Ed. V i s t b a c k a : Herra puhemies! Ensinnä toteaisin, että en tiedä, mistä päin ed. V. Laukkanen on kotoisin. Minun kokemukseni mukaan eivät kyllä rangaistukset liiku maksimasteikosta puolesta yleisesti. Ne ovat paljon alempana.

Herra puhemies! Mitä tulee tähän asiaan, niin ongelma on nimenomaan siinä, että poliisin työ on vaikeutunut. Useimmiten tällaiset luvattomat käyttöönottajat joudutaan ottamaan kiinni keskellä yötä. Ei voida tehdä mitään muuta kuin ottaa nimi ylös ja laskea vapaaksi. Nyt vielä oikeusministeriön syyttäjille antamassa koulutuksessa on korostettu kuulemani mukaan erittäin voimakkaasti sitä, että syyttämättäjäätämispäätöksiä on lisättävä eli ei tule asettaa syytteen, mikäli ei ehdotonta vankeusrangaistusta tule. Näin on ainakin minulle kerrottu, että koulutuksessa on painotettu tätä seikkaa.

Ministeri Halonen, voimme keskustella tämän jälkeen tästä.

Se, että näin on päässyt tapahtumaan, on johtanut siihen, että rikoskierteet jatkuvat. Se on ongelma. Sanoisin ed. Vähänäkille, että kyllä

hänen juristina pitää tietää, että rangaistuskäytäntö ja pakkokeinolainsäädännön käyttö on aivan eri asia, minun ymmärtääkseni ainakin.

Mitä tulee tähän lakiesitykseen, minun mielestäni lakivaliokunnan olisi syytä tarkistaa asia, ottaa tämä käsittelyyn ja odottaa, että tulee uusi tehokas oikeusministeri, toivottavasti ei niin liberaalia linjaa edustava kuin viime vuosina on ollut, ja tuo sellaisen lakiesityksen, jossa pakkokeinolaista otetaan lauseesta pois sana ”yli”, jolloin voidaan käytännössä myös toimia.

Ed. V. L u k k a n e n : Arvoisa puhemies! Tässä vain totesin ed. Aittoniemelle, että hän vastusti esitystä sen takia, että luvattoman käytön maksimirangaistus ei voi olla yhtä suuri kuin varkausrikoksen. Minä vain väitin, että se aivan hyvin voi olla, koska ei käy niin kuin ed. Aittoniemi sanoi, että kun henkilö joutuu syytetyksi luvattomasta käytöstä, niin hänelle tuomittaisiin jotenkin samanlainen rangaistus kuin varkaudesta. Mutta juuri sen takia, kun tässä on kysymys pidättämisestä, voidaan nostaa maksimirangaistusta, jotta se pidättäminen voidaan toteuttaa.

Täällähän juuri ed. Vistbackakin totesi, niin kuin sanoin, että rangaistukset liikkuvat niin lähellä minimiä, että sillä ei vaikuteta lainkaan konkreettiseen rangaistukseen, mutta sillä mahdollistetaan pidättämisen edellytykset. En ymmärrä, minusta tämä on aika yksinkertainen asia, että täällä yritetään vääntää väkisin asiaa toiseksi. Sanoin tämän yksinkertaisen asian, ja se on minun kantani.

Ed. Niinistö : Arvoisa puhemies! Ed. Vähänäkkille haluaisin vain muistuttaa, että olen tässä täsmälleen yhtä ankaralla kannalla kuin ed. Vähänäkin puoluetoveri oikeusministeri Halonen, joka alun perin siis esitteli juuri tämän tyyppistä tilannetta. Ed. Vähänäkki on varmaan myös miettinyt, että jos hän lähtee sormeilemaan pakkokeinolakia, mitä kaikkea muuta siitä aiheutuu. Ei se kohdistukaan enää vain tähän tekoon, vaan lukemattomiin muihin.

Minusta on aivan selvää, ettei pakkokeinolakia edes teknisesti kyetä korjaamaan niin nopeasti, että tähän selvästi akuuttiin ongelmaan voitaisiin puuttua. Tämä on kaikkein paras tapa siihen. Länsimaiseen oikeuskäytäntöön kuuluu hyvin kiinteästi se, että nämä ed. Aittoniemen mainitsemat rikokset ovat samalla tavoin maksimiltaan rangaistuja.

Muutoinkin minusta ed. Aittoniemen puheet

ovat nyt tässä niin vaikeasti käsitettäviä, että hän lienee jo päättänyt kesäterään.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään lakivaliokuntaan.

3) Ed. Kohijoen ym. lakialoite n:o 3 laiksi rintamalisän maksamisesta ulkomaan kansalaisille

Valiokuntaan lähettäminen

P u h e m i e s : Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin sosiaali- ja terveystieteiden valtiokuntaan.

Keskustelu:

Ed. K o h i j o k i : Herra puhemies! Tämä esiteltävänä oleva lakialoite kuuluu niihin veteraaniasioihin, jotka olisi kyllä tullut hoitaa jo ajat sitten päätökseen kunniallisesti.

Tein saman kaltaisen aloitteen jo viime vaalikaudella, mutta nyt se on uusittava. Rintamalisää maksetaan eläkkeensaajalle, jolla on rintamasotilas-, rintamapalvelus- tai veteraanitunnus, ja tuo tunnus voidaan myöntää henkilöille, jotka sotien 1939—45 aikana ovat osallistuneet taisteluihin Suomen kansalaisena tai ovat nyt Suomen kansalaisia. Näin rintamasotilastunnusta ja rintamalisää nykyisten säädösten mukaan eivät siis voi saada ulkomaalaiset vapaaehtoiset, jotka sotien aikana taistelivat puolustusvoimiemme joukoissa, kuten esimerkiksi ruotsinmaalaiset, tanskalaiset, virolaiset, inkeriläiset ja myös jopa valtamerten takaa vapaaehtoisina tulleet auttajamme. Kaikkien ja kaikkialta silloin tulleiden vapaaehtoisten panos oli hyvin merkittävä.

Erikseen kannattaa mainita, että esimerkiksi ruotsalaiset vapaaehtoiset kantoivat raskaan rintamavastuun jo talvisodan aikana Sallan rintaman osalla vapauttaen sieltä suomalaisia joukkoja ratkaisutaisteluihin muualla. Myös jatkosotaan osallistui ruotsinmaalaisia vapaaehtoisina runsaasti. Heidän lisäksi hyvin merkittävän panoksen jatkosodassa antoivat yli 2 500 virolaista, jotka palvelivat Suomen puolustusvoimien joukoissa, ja lähes 1 000 heimopataljoonassa taistellutta inkeriläistä.

Inkeriläisistä ja virolaisista vapaaehtoisista on erikseen mainittava, että syksyllä 1944 jatkosodan loppuvaiheessa hyvin monet heistä kokivat ainoaksi vaihtoehdoksi siirtyä pakolaisina Ruotsiin. Osa palasi vapaaehtoisesti kotiseuduilleen,

ja osa jouduttiin täällä silloin olleen valvontakomission määräyksestä palauttamaan Suomesta Neuvostoliittoon. Siellä heidän osansa oli varsin kova. Heitä, inkeriläisiä ja virolaisia vapaaehtoisia, tuomittiin ankariin rangaistuksiin, ja heitä menehtyi suuri joukko ollessaan rangaistustaan kärsimässä.

Kovin harva Suomen puolesta taistelleista ulkomaalaisista vapaaehtoisista on saanut osakseen kiitosta tekemistään uhrauksista. Monille se päivänvostoin sodanjälkeisinä vuosina on merkinnyt suuria vaikeuksia, erityisesti virolaisille ja inkeriläisille.

Rintamalisän myöntäminen myös ulkomaalaisille voitaisiin helpoimmin toteuttaa ottamalla käyttöön vielä yksi tunnus: vapaaehtoistunnus. Se ja tammenlehti saattaisi monille ulkomaalaisille vallan hyvin riittää. Tuskin he kaikki edes anoisivat sitä vähäistä rintamalisää, mikä nyt on määrältään 199 mk kuukaudessa. Tuskin he sitä edes anoisivat maksettavaksi.

Sota-arkistossa on lähes täydelliset tiedot esimerkiksi jatkosodan aikana puolustusvoimissa palvelleista inkeriläisistä, virolaista ja muistakin, joten sen selvittäminen, ketkä ulkomaalaisista vapaaehtoisista osallistumalla taistelutoimintaan olisivat oikeutettuja rintamalisään, ei muodostuisi vaikeaksi. Ulkomaalaisia vapaaehtoisia on elossa enää ilmeisesti melko vähän, tuskin 2 000 kaikkiaan. Tässä lakiehdotuksessa esitetyn ratkaisun esteenä eivät silloin myöskään voi olla taloudelliset seikat. Sotien päättymisestä on kulunut jo yli 45 vuotta. Ensimmäistä vuotta vietetään 75-vuotiaan itsenäisen Suomen juhluvuotena. Senkin takia olisi korkea aika antaa Suomen kansan konkreettinen tunnustus niille ulkomaalaisille, jotka vapaaehtoisesti taistelivat itsenäisyytemme puolesta.

Toivon, että tämä lakiehdotus käsiteltäisiin nopeasti ja myönteisesti lakiehdotuksessa esitetyn ratkaisun mukaisesti.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan ensimmäinen varapuhemies Paakkinen.

Puolustusministeri R e h n : Arvoisa puhemies! Olen aivan samaa mieltä ed. Kohijoen kanssa siitä, että tämä asia olisi pitänyt jo ajat sitten hoitaa kunniallisesti järjestykseen. Asia on elänyt aivan liian kauan, ja hyvin monet, varsinkin virolaiset ja inkeriläiset, ovat käyneet myöskin puheillani keskustelemassa. Voimakasta

tukea on annettu myöskin veteraanijärjestöiltä Suomen puolelta.

Kun sosiaali- ja terveystieteiden alaisuudessa toiminut komitea — komitea tai työryhmä — teki selvitystään, joka kosketti rintamatunukseen oikeutettujen piirin laajentamista, luonnollisesti puolustusministeriöltä pyydettiin asiaa lausunto. Meidän lausuntomme poikkesi siltä osin työryhmän suosituksista, että he eivät halunneet laajentaa tätä piiriä. Meidän ehdoton kantamme oli, että juuri näitä ulkomaalaisia vapaaehtoisina sodissamme palvelleita on myöskin muistettava rintamatunnuksen muodossa, joka oikeuttaa rintamalisään.

En katso, että on aivan välttämätöntä vielä kukaan hankkia uutta tunnusta. Eivätköhän ne vanhat riitä? Kysymys on vain siitä, että asetusta muutetaan siltä osin, että vaatimus ”Suomen kansalainen” poistetaan asetuksesta. Silloin asia järjestyisi. Olen ymmärtänyt, vaikka ministeri Miettinen ei nyt ole paikalla, että sosiaali- ja terveystieteiden alaisuudessa on tunnettu kyllä suurta sympatiaa puolustusministeriön kantaa kohtaan.

Ed. S k i n n a r i (vastauspuheenvuoro): Vaikka vielä istuva hallitus aika paljon veteraanien hyväksi saikin aikaiseksi ja mekin sosiaalivaliokunnassa esityksiä hyväksyimme sitä mukaan kuin niitä tuli, jopa niitä parantaen, niin tämä asia jäi hoitamatta. Ed. Kohijoki on tietysti lukenut ajan merkkejä oikein ja katsonut hallitusneuvotteluja ja todennut, että maahan on nyt tulossa sellainen hallitus, että ainakaan hallituksen kautta tämä ei parane. Hänen kanssaan olen täysin samaa mieltä ja toivon, että kun sosiaali- ja terveystieteiden alaisuudessa tämä asia tulee esille, niin ed. Kohijoki tulee antamaan meille tukea, kun me koetamme hänen aloitettuaan viedä eteenpäin.

Yleensä olemme veteraanijärjestöjen, sekä Rintamaveteraanien liiton että Suomen Sotaveteraanienliiton ja veteraanineuvottelukunnan kanssa asioita yhteistyössä edistäneet. Nyt on myös Inkeriläisten Yhdistys se taho, jonka kannattaa keskeisesti olla mukana. Poliittisesti on tietysti hyvin mielenkiintoista, että kokoomuksen ryhmässä jo tässä vaiheessa huomataan, niin kuin aikaisemmassakin aloitteessa, että ei uudestaan hallituksesta ole tekemään esityksiä, joten aloitteita pitää tehdä.

Ed. S-L. A n t t i l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ed. Skinnarin puheenvuoron johdosta on pakko todeta, että on aivan

liian ennen aikaista, ed. Skinnari, pohdiskella, mikä on nyt muodostettavana olevan hallituksen hallitusohjelma. Jos tietoni ovat oikeat, niin ohjelmaa on vakavasti alettu vasta tänään aamupäivällä rakentaa. Päinvastoin vaalitulokseen vedoten, ed. Skinnari, uskon, että nimenomaan tämän tyyppiset asiat nyt muodostettavan hallituksen toimesta tullaan hoitamaan. Sen takia sinipuna menetti, ettei niitä hoidettu.

Ed. V i s t b a c k a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Rehn minun mielestäni aivan oikein totesi sen, että asia on hoidettavissa asetusteitse. Ei täällä mitään lakia tarvitse lähteä penkomaan ja valmistelemaan. Ministeriö valmistele ja esittelee asian valtioneuvostolle. Minun mielestäni siinä yhteydessä tulee tehdä asetuskorjaus, ei uutta asetusta tarvitse tehdä. Entisiä voidaan korjata.

Mielestäni siinä yhteydessä olisi pohdittava myös rintamapalvelutunnusta. Myönnän sen, että viime aikoina on puhuttu tasa-arvosta hyvin paljon, mutta tuntuu todella käsittämättömältä, että jos sotatoimialueella sisar ja veli ovat kuljetaneet tavaroita ja karjaa, niin sisar saa rintamapalvelutunnuksen, mutta veli ei saa. Niin pitkälle me olemme päässeet tasa-arvokysymyksissä, että siltä osin tavallaan kohdellaan kaltoin miespuolisia henkilöitä.

Puolustusministeri R e h n: Arvoisa puhemies! Ed. Vistbackalle haluaisin vielä korostaa ja tuoda uudestaan esiin sen, että asiahan todellakin valmistellaan sosiaali- ja terveysministeriössä. Mikäli se on puolustusministeriöstä kiinni, niin tämä tullaan hoitamaan. Me olemme hyvin yksiselitteisen lausuntomme antaneet, ja toivon, että valmistelu hyvin ripeästi saadaan loppuun saatettua asetusmuutoksen muodossa. Lakia ei todellakaan tähän tarvita!

Ed. A i t t o n i e m i: Rouva puhemies! Ed. Anttilalle totean, että kun tietää, minkälainen porukka hallitusohjelmaa on laatimassa, niin ei siitä kovin kaksinen voi tulla. (Ed. Seppänen: Ei ollut kummoinen sekään, mitä ed. Aittoniemi oli tekemässä!)

Mitä itse asiaan tulee, niin täällä jo viime eduskunnan aikana puhuttiin virolaisten ja inkeriläisten korvauskysymyksistä. Muistaakseni täällä ministeri Miettinen lausui, että asiaa on tutkimassa komitea. Siitä keskusteltiin täällä, ja jo silloin olin sitä mieltä, että korvaus pitäisi olla kertakaikkinen Viron ja Inkerin suuntaan. Sil-

loin se vaikuttaisi heidän taloudelliseen tilanteeseensa merkittävästi toisella tavalla kuin se, että täältä tiputellaan muutama sata markkaa kuka kausittain eläkkeen muodossa. Olen lämpimästi tätä mieltä.

Sen sijaan, mitä tulee ruotsalaisten suuntaan, niin totean sen, että me olemme 30-vuotisesta sodasta alkaen ja sitä ennenkin tapelleet sodat ruotsalaisten puolesta ja nytkin he huutelevat meidän selkämme takaa Baltian suuntaan, niin kuin haluavat, koska muuten eivät uskalla. Minä lähen siitä, että ruotsalaiset eivät tarvitse yhtään mitään.

Minun käsitykseni mukaan koneetkin, jotka tulivat apuun itärintamalle, putoilivat lähes kaikki ennen kuin pääsivät rintamalinjan tuntumaankaan, eikä taistelutahdosta kovin hyviä arvosanoja antaneet ne, jotka ovat olleet siellä mukana ja joita olen asiasta joskus haastatellut. Kaikella kunnioituksella ruotsalaisia kohtaan! Mutta kun ruotsalaiset otetaan pois joukosta, samaten tanskalaiset, niin Inkerin ja Viron suuntaan pitää antaa kertakaikkinen korvaus. Silloin he kerralla tuntevat saaneensa muiston ja kunnioituksen siitä, että olivat meitä täällä auttamaan.

Puolustusministeri R e h n: Arvoisa puhemies! On todellakin tärkeää, että myös rintamalisä saadaan aikaiseksi varsinkin virolaisille ja inkeriläisille, joille se myös jotakin merkitsee. Ne keskustelut, jotka olen henkilökohtaisesti heidän edustajiensa kanssa käynyt, ovat kyllä osoittaneet, että rintamalisän saaminen ihan niin kuin täällä meilläkin veteraaneilla on kylä se tie, joka heistä tuntuu oikealta eikä mitkään kertaheitot ja kertakaikkiset korvaukset. Kaikki eivät sitä edes toivo, vaan haluavat juuri tunnuksen, joka heille merkitsee tavattoman paljon.

Kovasti kyllä varottaisin ed. Aittoniemeä kaikella kunnioituksella menemästä arvioimaan sitä, kenen panos meidän itsenäisyytemme säilymisen puolesta on merkittävämpi ja mikä on vähemmän merkittävä. Tiedän, että erittäin monet ruotsalaiset vapaaehtoiset tekivät suunnattoman hienon työn meidän puolestamme, ja sen vuoksi ehkä on väärin jättää eduskunnan pöytäkirjoihin sen kaltainen maininta, joka sitä väheksyy.

Ed. N i k u l a: Arvoisa puhemies! On varmasti paikallaan tunnustaa ulkomaalaisten panoksen arvo Suomen taisteluissa, enkä halua

sinänsä tätä asetusta vastustaa. Muistutan ed. Aittoniemelle, että Sallantien varressa on seitsemän ruotsalaisen sankarihauta.

Se, mitä ed. Vistbacka sanoi naisten ja miesten mahdollisuudesta saada rintamapalvelutunnus, pitää täsmälleen paikkansa. Tasa-arvovaltuutetun virassa olen tehnyt toistuvasti esityksiä, että myös miehet voisivat saada rintamapalvelutunnuksen. Vastassa on ollut toisaalta valtiontalous, aika haluton sosiaali- ja terveysministeriö, mutta, ja mikä valitettavinta, myös eräät veteraanijärjestöt. Minusta on erityisen paikallaan, että samaan aikaan, kun tämä ed. Kohijoen ja ed. Tiurin aloite saa myönteisen käsittelyn ja lopputuloksen, myös ne ongelmat, joita työvelvollisten naisten ja miesten eriarvoisuudesta aiheutuu, voidaan poistaa.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään sosiaali- ja terveystoimikuntaan.

4) Ed. Rinteen lakialoite n:o 4 laiksi Outokumpu Oy:n eläkeläisten eläkeoikeuksien palauttamisesta

Ensimmäinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sosiaali- ja terveystoimikuntaan.

Keskustelu:

Ed. Seppänen: Arvoisa puhemies! Hyvät uudet kansanedustajat! — Vanhojahan täällä ei kovin monta enää ole paikallakaan. — Olisin toivonut, että ed. Rinne olisi ollut paikalla esittelemässä lakialoitettaan, mutta hänen estyneenä ollessaan minä käyn sitä puolustamaan.

Kysymys on siitä vääryydestä, joka on tuotettu Outokummun eläkeläisille ja jonka vääryyden tuottamiseen ovat osallistuneet myös nykyiset Outokummun työntekijät sekä heidän ammattiliittonsa. Nämä työntekijät ja heidän ammattiliittonsa sopivat työehtosopimuksella erinäisistä järjestelyistä, joilla työssä käyvät outokumpulaiset luopuivat lisäeläke-etuuksistaan. Niin kuin tunnettua on, eläkeläisten etuuksista ei voida sopia työehtosopimuksilla, ja he eivät päässeet niiden korvausten piiriin, joita annettiin työntekijöille lisäeläke-etuuksista luopumisesta.

Samassa yhteydessä on vielä huononnettu eläkeläisten asemaa muuttamalla sitä indeksia, jonka perusteella määräytyvät eläkeläisten eläk-

keet. On siis otettu käyttöön huonompi indeksi kuin työeläkeindeksi, ja sillä tavalla Outokummun eläkeläiset eivät saa eläkkeilleen samoja korotuksia kuin saavat yleisesti työeläkettä saavat eläkeläiset.

Tietenkään Outokummun eläkeläiset eivät indeksiasiansa ole ainoat, jotka kärsivät huonommasta indeksistä. Itse asiassa he ovat samassa veneessä kaikkien kansaneläkeläisten kanssa. Kansaneläkeläiset ovat jääneet seitsemän viime vuoden aikana noin 9 prosenttiyksikköä jälkeen työeläkkeiden nousuvauhdista ja ovat siten huonommassa asemassa kuin työeläkeläiset. Mutta Outokummun eläkeläisten asema on nopeasti heikkenemässä, koska heidän eläkkeensä määräytyvät tästä lähin elinkustannusindeksin perusteella eivätkä työeläkeindeksin perusteella. Tässä mielessä työssä käyvät outokumpulaiset ovat sopineet jostakin sellaisesta, joka huonontaa eläkeläisten asemaa sillä tavalla, että työssä käyvät outokumpulaiset saavat siitä kompensaaion mutta eläkeläiset eivät.

Jännittävä asia on, että eläkeratkaisu liittyi ja on yhdistettävissä Outokumpu Osakeyhtiön pörssiinmenoon. Yhtiö ei ollut pörssiinmenokelpoinen ilman tätä ratkaisua, ja eräällä tavalla eläkeläiset ovat siis joutuneet maksamaan hinnan siitä, että Outokumpu on tänä päivänä pörssissä.

Eilen tehty oikeusratkaisu siitä, että Outokummun ei tarvitse palauttaa esimerkiksi työeläkeindeksiin sitomista eläkkeiden määräytymisen perusteeksi, on väärä, ja tässä suhteessa arvostelen tuomioistuinten päätöksiä. Tuomioistuin tässä asiassa on ollut Outokummun puolella ja hyväksynyt ja laillistanut sellaisen menettelyn, jonka Outokummun eläkeläiset perustellusti tulevat viemään hovioikeuden ratkaistavaksi.

Asia täytyisi kuitenkin ratkaista ennen kuin kaikki valitustiet on läpikäyty, koska moni niistä, joita asia koskee, saattavat poistua keskuudestamme asian käsittelyn ja erilaisten valitusportaiden läpikäynnin aikana. Siinä mielessä ed. Rinteen lakialoite on tapa ratkaista asia, ja on erittäin toivottavaa, että se saisi taakseen sellaisen enemmistön, että lakialoite tulisi käsitteilyyn eduskunnassa ja että asiassa ei turhaan odotetaisi porvarihallituksen toimenpiteitä. Porvarihallitushan ei tule tällaisia asioita saattamaan kuntoon. Porvarihallitus tuskin ajaa minkään eläkeläisryhmän etuja tässä maassa.

Porvarihallituksessa on mahdollisesti ministerejä, jotka ovat olleen Outokummun hallinto-neuvostossa päättämässä asiasta eli Outokum-

mun eläkeindeksin huonontamisesta. Nimittäin Outokummun hallintoneuvostossa ovat olleet jäsenenä asian koko käsittelyprosessin ajan porvarihallituksen ministerikandidaatit E. Aho, P. Salolainen ja B. Zyskowitz. Siis he ovat Outokummun hallintoneuvoston jäseniä ja ovat olleet mukana vuodesta 1988 lähtien, koko sen prosessin ajan, jolla on huononnettu Outokummun eläkeläisten indeksiä. Tässä mielessä tuleva pääministeriehdokas E. Aho on jo viitoittanut sen linjan, jota todennäköisesti porvarihallitus tulee tässä kysymyksessä noudattamaan, ja häntä varmasti kannattavat sellaiset henkilöt kuin ministeriehdokas Salolainen ja vain lain kummallisuuksien johdosta ei ministeriksi kelpaava ed. Zyskowitz. Meidän on siis otettava eduskunnassa valta asiassa ja toimittava vastoin sitä, miten pääministeritarjokas E. Aho on toiminut Outokummun hallintoneuvostossa.

Sitten kiinnitän huomiota myös siihen asiaan, että hallintoneuvostossa on toiminut kauppa- ja teollisuusministeriön edustajana hallintoneuvos Kuvenius. Hänhän on, jos näin voidaan ajatella, ministeri Suominen kanssa läheisessä yhteistoinnassa, ja jos ministeri Suomisella olisi ollut halua — hänkin ministeritarjokkaita tulevaan porvarihallitukseen — hän olisi voinut hoitaa asiaa sillä tavalla, että eläkehuononnusta ei olisi tapahtunut. Nimittäin ministerillä on monia mahdollisuuksia vaikuttaa asiaan.

Eduskunnassahan kiertää huhu, että ministeri Suominen on lähettänyt Valmetin hallintoneuvostolle kirjeen, jossa vaaditaan Valmetia jakamaan osinkoa huolimatta siitä, että yhtiön tulos on huono. Tämä kirje on suunnattu Valmetin hallintoneuvoston puheenjohtajaa, nykyistä pääministeriä Harri Holkeria vastaan, koska pääministeri Harri Holkeri on Valmetin hallintoneuvostossa yhtynyt sellaiseen käsitykseen, että osinkoa ei jaettaisi.

Tältä osin, kun meillä on käytössämme esimerkki siitä, että ministeri Suomisella on halu huonontaa pääministeri Holkerin asemaa Valmetin hallintoneuvostossa, sama ministeri Suominen olisi voinut huonontaa tai olla huonontamatta Outokummun eläkeläisten asiaa antamalla esimerkiksi hallintoneuvos Kuveniukselle ohjeet ainakin kauppa- ja teollisuusministeriön edustajana Outokummun hallintoneuvostossa vastustaa eläke-etuuksien heikentämistä. (Min. Kanerva: Huikeaa!) — Eikä ole, ministeri Kanerva, vielä nykyinen ministeri Kanerva. Jos tarkalleen katsoitte asioita ja otatte selville, Valmetin hallintoneuvostoon tuli ministeri Suominen

lähettämä kirje, joka jaettiin hallintoneuvoston jäsenille, ja sitten se kerättiin asian käsittelyn jälkeen pois Valmetin hallintoneuvoston jäseniltä, jotta asia ei tulisi julkisuuteen. Tällaistahan meille eduskunnan käytävillä kerrotaan, että ministeri Suominen hyökkää pääministeri Holkeria vastaan Valmetin hallintoneuvostossa ja asia on tähän asti painettu villaisella mutta ei enää. (Min. Kanervan välihuuto) — Ministeri Kanerva pyytää vastauspuheenvuoron ja korjaa, jos olen jossakin asiassa väärässä. (Min. Kanerva: Totaalisesti!)

Mitä tulee Outokummun hallintoneuvostoon, kiinnittää huomiotani se, että siellähän on ollut myös Kansaneläkelaitoksen pääjohtaja Jaakko Pajula, porvarihallituspuolueen edustajia, asiasta päättämässä. Esitän hyvin ihmetellen ilmaan kysymyksen: Miten on mahdollista, että Kansaneläkelaitoksen pääjohtaja on jonkin yhtiön hallintoneuvostossa tekemässä päätöksiä, joilla heikennetään suomalaisten eläkeläisten asemaa? Tässä on mielestäni Suomen keskustalla myös vastattavaa tästä poliitikasta. Miten on mahdollista, että keskustalainen Kansaneläkelaitoksen pääjohtaja on Outokummun hallintoneuvostossa heikentämässä Outokummun työeläkeläisten asemaa? Selittäkääpä tämä, Suomen keskusta, porvarihallituksen ydin!

Mitä vielä tulee vastuunkantajiin, näyttää siltä, että suuri vastuu asiassa on myös sosiaali- ja terveysministeriöllä. Siellähän on ollut näihin aikoihin ministerinä kokoomuslainen silloinen kansanedustaja Pesola. Ministeri Pesola mielestäni kantaa asiassa myös vastuun, eli hänen toimestaan on sallittu sellainen sosiaali- ja terveysministeriön päätös, jolla Outokummun eläkeläisten eläkeindeksin ja eläkeasiain huonontaminen on saanut lain voiman. Tällä hetkellä oikeusistuin käyttää perusteluna sitä, että sosiaali- ja terveysministeriö on hyväksynyt eläkesäätiön sääntöjen muutoksen. Tästä sääntöjen muutoksen hyväksymisestä kantavat vastuun porvarit, ministeri Kanerva, ja tältä osin tilanne on kestävätkö porvarihallituksen näkökulmasta.

Vastuu on ja myös mahdollisuus korjata tilanne uudessa eduskunnassa, kun henkilöt, joista täällä nimikin on mainittu, saavat tilaisuuden asian korjaamiseen. (Min. Kanerva: Minä muistan, että Pesola olisi ollut edellisessä hallituksessa!) — Edellisessä hallituksessa. No, ministeri Kanerva huolehtinee siitä, että uusi hallitus korjaa asian. Minä luotan ministeri Kanervan vastuuntuntoon asiassa ja toivon ministeri Ka-

nervan ilmoittavan tässä tilaisuudessa, että kokoomuksen edustajana hän ottaa vastuun Outokummun eläkeläisten aseman parantamisesta, niin ei tarvitse ed. Kohijoen ja ed. Lammisen, missä he nyt sitten lienevätkin, Porissa päin valhdella Outokummun eläkeläisille, että kokoomus olisi asiassa heidän puolellaan, mitä se ei ole.

Vielä yksi asia samaan asiaan liittyen. Porvarihallitus on asiassa tietysti ollut nimenomaan suurituloisimpien ja parhaiten palkattujen Outokummun eläkeläisten asialla. Lisäeläke-etuudet han korvattiin siinä suhteessa kuin ihmisillä oli palkkaa. Se johti siihen, että Outokummun korkein johto sai eniten sellaisia osakkeita, joilla lisäeläke-etuudet korvattiin. Turhaan ei Outokummun toimitusjohtajalla Pertti Voutilaisella näytä Espoon veroluettelon mukaan olevan verotettavaa varallisuutta 1 092 000 markkaa. Hänen verotettavaan varallisuuteensa, joka tosiasiassellisesti on käyvältä arvoltaan ehkä kymmenen kertaa tämä määrä, koska kokoomus ja muut porvarit pitävät huolen siitä, että varallisuusveroarvot ovat liian pieniä, sisältyy se korvaus, jonka kaivosmiehet ovat taistelleet Outokummun eläkeläisille mutta jonka yhtiön korkein johto ja paperien parissa työskentelevät ihmiset ovat itselleen rohmunneet, eivätkä he ole samaa etua, jonka ovat saaneet, valmiita antamaan Outokummun eläkeläisille, joille se etu epäilemättä kuuluu. Sen takia toivomme, että ed. Rinteen lakialoite, joka nyt on eduskunnan käsittelyssä, hyväksytään.

Ed. R a j a m ä k i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Outokummun indeksijärjestelmän huononnuks on todella epäoikeudenmukainen ja kohtuuton ratkaisu erityisesti pientä työeläkettä saavia Outokummun työntekijöitä kohtaan. Erikoista on se, että muutos on tehty ilman, että eläkeläisten mielipidettä on lainkaan, kuten ed. Seppänen sanoi, edes kysytty. Ammatiliitto on neuvotellut yrityksen kanssa. Tämä on hävettävää valtiojohtoisen yrityksen toiminnan kannalta ja hävettävää Outokummun hallintoneuvoston kannalta ja tietysti hävettävää myös eduskunnan uskottavuuden kannalta, jos asiaa ei pystytä korjaamaan.

Mitä ed. Seppänen totesi Kelan roolista, täytyy todeta, että voi aiheellisesti kysyä, mitä ylipäänsä Kansaneläkelaitos tekee yritysten hallinnossa. Asiaa voisi laajemminkin miettiä.

Toivoisin, että eduskunta tässä tilanteessa todella lakialoitteen pohjalta paremmin kuin

viime eduskuntakauden loppuvaiheessa lähtee muuttamaan asiaa ja korjaamaan pientä työeläkettä saavien asemaa. On nimittäin todella syytä pelätä, kun kuunteli keskustan ääniä jo ennen vaaleja, millä tavalla, jos tämä tapaus jää korjaamatta, pian kajotaan työeläkeläisten asemaan laajemminkin tässä maassa. Ei hyvältä näytä.

Ed. Stenius-Kaukonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Koska ed. Seppänen ei ole ollut sosiaalivaliokunnassa, haluan vielä hänen puheenvuoronsa lisäksi tuoda muutamia lisänäkökohtia asiaan.

Ensinnäkään eläkeläisten etuuksista ei todellakaan pitäisi voida sopia työehtosopimuksissa ja ilman, että heitä itseänsä kuullaan. Tämä on juuri se tekijä, jonka johdosta useat asiantuntijat arvioivat, kun me käsitelimme ed. Rinteen edellistä aloitetta sosiaalivaliokunnassa juuri vähän ennen vaaleja, että kanne olisi hyvin vahvoilla raastuvanoikeudessa. Niinpä ihmetyttyäkin se päätös, joka sieltä on tullut. Voi yhtyä ed. Seppäsen arvioon, että tuomioistuin on ollut asiassa Outokummun puolella. Ehdottomasti tästä kannattaa lähteä valittamaan. Arviot olivat todella voimakkaat nimenomaan pykälien tuntemuksen perusteella, ja niiden pohjalta tehtiin se johtopäätös, että hyvät menestymisen mahdollisuudet eläkeläisillä on.

Toiseksi: Hallintoneuvosto olisi voinut ratkaista asian, jos se olisi halunnut. Kysymys on ollut ainoastaan siitä, että se ei ole halunnut ratkaista asiaa. Meillehän väitettiin, että tämä on asia, joka ei kuulu hallintoneuvoston käsitteilyn piiriin. Myös tästä annettiin valiokunnalle täysin selvä käsitys, että tämä on niin merkittävä asia, että jos hallintoneuvosto olisi halunnut asiaa käsitellä ja tehdä ratkaisun, niin se olisi voinut sen tehdä.

Totean vielä, että asia on nyt siinä vaiheessa, että erillislailla se tulisi hoitaa, koska muuten tätä ei ole saatu kuntoon. Sen takia me tulemme esittämään, että lakialoite otetaan käsittelyyn. Meillä on erinomaisen hyvää aikaa nyt, koska muita hallituksen esityksiä ei vielä ole valiokunnan käsittelyssä.

Toivon, että valiokunnan puheenjohtajana jatkava ed. Skinnari on nyt yhtä tarmokas kuin ennen vaaleja, että asia saadaan todella päätökseen. Silloinhan se jäi lopulta käsittelemättä, koska kokoomuslaiset ja osa sosialidemokraateista marssi ulos valiokunnasta, niin että valiokunta ei ollut päätösvaltainen.

Ed. R ä t y: Eduskunnan rouva puhemies! Arvoisat kansanedustajat! Ed. Rinteen lakialoite n:o 56/1990 vp. Outokumpu Oy:n eläkeläisten eläkeoikeuksien palauttamisesta on erittäin hyvä ja perusteltu. Tiedoksi vielä kerran kaikille, että Outokummun eläkeläiset hävisivät eilen alioikeudessa. Pidän tärkeänä, että se valtuuskunta, joka eilen eduskunnan rappusilla oikeuksiaan haki, sitä myös tältä eduskunnalta saa.

Ehdotan 1), että lain Outokumpu Oy:n eläkeläisten eläkeoikeuksien palauttamisesta 3 § tulisi muuttaa kuulumaan seuraavasti: "Kaikki tämän lain täytäntöönpanosta aiheutuvat kustannukset maksetaan valtion varoista. Samalla lain nimike tulisi muuttaa kuulumaan "laki Outokumpu Oy:n eläkeläisten eläkeoikeuksien toteuttamisesta".

2) Evästyksenä parhaillaan käytäville hallitusneuvotteluille ja parhaillaan käynnissä oleville vuoden 1992 budjettineuvotteluille esitän, että hallitusohjelmaan sisällytettäisiin kannatus Outokumpu Oy:n eläkeläisten eläkeoikeuksien palauttamiselle ja vuoden 1992 budjettiin otettaisiin erillismääräraha asian hoitamiseksi.

Ed. U k k o l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluaisin tuoda esille sen seikan, että tämä tapaus osoittaa, minkälainen merkitys kansanedustajilla on valtion yritysten hallitustoneuvostoissa, ei kerta kaikkiaan mitään. Toisin sanoen tämä jo pakottaa koko kansanedustuslaitoksen ja poliittisen järjestelmän hallitusneuvotteluissa miettimään sitä, että kansanvaltainen valvonta valtionyhtiöissä on hoidettava jollakin muulla tavalla kuin jakamalla namupaloja kansanedustajille, jotka eivät kuitenkaan valtionyhtiöissä tee yhtään mitään.

Ensimmäinen varapuhemies: Arvoisat edustajat! Kiinnitän edustajien huomiota vastauspuheenvuorojen sisältöön.

Ed. S e p p ä n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ongelma kai tässä ei ole rakenteellinen, kuka on missäkin, vaan se, kuka mitään ajaa hallitustoneuvostoissa.

Tässä tilanteessa ongelma on se, että edustajilla E. Aho, Salolainen ja Zyskowiec ja myös Kansaneläkelaitoksen pääjohtaja Pajulalla ei ole ollut halua toimia sillä tavalla, että tämä asia olisi saatettu kuntoon. He ovat harjoittaneet erilaista politiikkaa. He ovat tahtoneet asian hoidettavaksi sillä tavalla kuin se on hoidettu.

Eli ei ole mikään automaatti se, että kun ihmiset ovat joissakin hallintoelimeissä, he toimisivat toisten ihmisten etujen puolesta. Tässä tapauksessa he ovat toimineet suuryhtiön etujen puolesta. Tämä on se kaikkein suurin ongelma se, että siellä on ihmisiä, jotka toteuttavat erilaisista poliittisista tahtoa näissä hallintoelimeissä kuin sitä, mikä vastaa tässä tapauksessa esimerkiksi Outokummun eläkeläisten etua.

Ed. T e n n i l ä: Rouva puhemies! Outokumpu Oy:n eläkekiista osoittaa, että lakimiehet ovat erittäin solidaareja toisilleen. He kirjoittavat niin sekaisia säädöksiä, että niitä tulkitsemaan tarvitaan aina muita lakimiehiä. Näin he työllistävät toisensa. Joka lakiin ja säädökseen he jättävät yhdessä myös porsaanreiän, ja niin on käynyt nytkin. Tuntuuhan nimittäin mahdottomalta äkkipäätään ajatellen se, että eläkeläisen etua voidaan huonontaa eläkesääntöä muuttamalla ilman, että näitä eläkeläisiä kuullaan tai heidän mielipidettään kysytään. Nyt näyttää kuitenkin olevan tämä mahdollista ainakin alioikeuden päätöksen mukaan.

Minusta se ei voi olla mahdollista tavalisella järjellä ajateltuna, mutta juristit ovat ilmeisen suunnitelmallisesti tällaista pykälää jo alun alkaen eläkesääntöön suunnitelleet. Siis ns. ylisuuria eläkkeitä voidaan huonontaa kuulematta asianomaisia. Minusta tämä on täysin väärin ja on hyvä, että ed. Rinne on tämän aloitteen tehnyt.

Nyt sosiaalivaliokunta ei ainakaan ole ylityöllistetty. Kyllä kai nämä porvarit nyt muutaman viikon vielä jahnaa niitä ohjelmapykälänsä, vaikka selvähän se on jo, mitä siitä tulee. Eli valtiovarainministeriö on kyllä teille kirjoittanut jo sen ohjelman, mitä te tullette tekemään, mutta pitäähän jokin näytös esittää. Sinä aikana voitaisiin aivan hyvin ja perustellusti ottaa tämä asia käsittelyyn. Minä todella odotan, että sosiaalivaliokunta näin todella tekee, sillä tässä on nyt kova tilanne edessä.

Useilta tuhansilta eläkeläisiltä on huononnettu etuja. Monet ovat menettäneet erittäin paljon. Koko prosessissa on myös erittäin outoja piirteitä sikäläkin, että on harhautuksen tuntua koko eläkesääntöön muuttamisessa. Näin siksi, että eniten ovat hyötäneet ne, jotka tätä muutosta aktiivisimmin ajoivat eli Outokumpu Oy:n johtajat. Voutilaisestakin tuli miljoonamies kerralla, kun hän vaihtoi nämä eläke-edut osakkeisiin. On jo sinänsä aika omalaatuinen tilanne, että tällaista voi tapahtua.

Eduskunnalla on minusta velvollisuus puuttua tähän asiaan toisestakin syystä paitsi, että nyt on väärä kyseessä: sen vuoksi, että kun tätä asiaa eduskunnassa käsiteltiin, eläkeläisiä ei kuultu. Tässä on perustuslakivaliokunta syyllinen. Tämä asia ei tullut ajoissa täällä esille. (Ed. Seppänen: Perustuslakivaliokunnan puheenjohtaja on Outokumpu Oy:n hallintoneuvoston jäsen!) — Kyllä ja tämä kytkentä on aika omalaatuinen. Perustuslakivaliokunnan puheenjohtaja Ben Zyskowitz on Outokumpu Oy:ssä ja perustuslakivaliokunnan puheenjohtajana. — Kun tätä asiaa käsiteltiin eduskunnassa, eläkeläisten kantaa täällä ei kysytty. Täällä oli aika pitkä asiantuntijakierros tämänkin asian ympärillä. Kuultiin kaikkia muita tahoja, mutta ei niitä, jotka olivat menettämässä, eli eläkeläisiä. Jos se olisi tehty, asian käsittely olisi varmasti saanut eduskunnassa silloin jo toisen luonteen. Nyt tässä on minusta harhautettu myös eduskuntaa. Näin väitän ihan suoraan. Tämäkin velvoittaa meitä nopeasti korjaamaan tämän rötöksen, niin kuin voi ihan suoraan sanoa, joka eläkeläisiä kohtaan on tehty.

Kyllähän tässä tietenkin työläisiäkin on johdettu harhaan. Tämä muutos tehtiin kasinohuomassa. Silloin luotiin sellaista käsitystä, että osakkeiden arvo aina vain nousee. Tosiasiasa osakkeet ovat pudonneet. Eläke-edut ovat menneet, ja se on sitä myöten selvää. Kyllä sosiaalidemokraateillakin on erityisiä velvollisuuksia, ed. Skinnari, tähän asiaan puuttua. Teillä on Metalliliiton johto ollut juntaamassa tätä ratkaisua läpi aikoinaan. Muistan, kuinka tiukka se äänestys oli. Esimerkiksi pohjoisessa oltiin jyrkästi vastaan. Mikko Elo, teidän edustajanne, oli Outokumpu Oy:n hallintoneuvoston puheenjohtajana, kun tätä muutosta väsättiin kasaan.

Ed. Skinnari (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Jotta nyt tulisi asian kulusta oikea kuva viime eduskunnan loppuvaiheista, niin kuten aikaisemmissa puheenvuoroissa on käynyt ilmi, todellakin viime hallituksessa tämä asia eräiltä osin kuului ministeri Pesolalle. Kun tätä asiaa ei saatu hallituksessa ratkaistua eikä myöskään eduskunnan oikeusasiamiehelle jätetty kantelu tuottanut sitä tulosta kuin odotettiin ja raastuvanoikeuden päätöstä ei tiedetty, niin viime eduskunnan loppuvaiheessa päätettiin ottaa ed. Rinteen lakialoite käsitteilyyn.

Laaja asiantuntijakierros käytiin läpi, ja erityisesti valtiosääntöasiantuntijana sosiaalivaliokunnassa esiintynyt henkilö esitti, että tämä

pitää lähettää perustuslakivaliokuntaan lausunnolle. Tämä oli ainoa asia, joka sosiaalivaliokunnasta viime kaudella lähetettiin todella lausunnolle, koska siinä on sellaisia kohtia, jotka vaativat perustuslain tulkintaa.

Mutta perustuslakivaliokunta ei tällaista lausuntoa antanut eikä ryhtynyt edes käsittelemään tätä asiaa. Tämä johti käytännössä siihen, että me emme voineet tätä asiaa ratkaista, mutta päätimme lähettää yksimielisesti asiakirjat sosiaali- ja terveysministeriöön jatkovalmistelua varten. Käytännössä se merkitsee sitä, että nämä ovat tällä hetkellä näitä asioita hoitavan ministeri Miettisen tehtävänä.

Nyt täytyy katsoa, millä tavoin tässä asiassa päästään eteenpäin, koska millä tavoin tahansa tätä asiaa miettii eläkeläisten kannalta, niin oikeushan tässä mielestäni ei ole tapahtunut.

Ed. Vuoristo: Arvoisa puhemies! Oikeus tässä ei varmasti ole toteutunut. Se on luultavasti juuri noin kuin ed. Skinnari sanoi. Minä tiedän näiden Outokummun eläkeläisten — nimittäin sattumoisin oma isänikin kuuluu heihin — odottaneen eilistä oikeuskäsittelyä ja odottaneen myöskin samalla, että oikeus nyt vihdoinkin toteutuisi tämän oikeuskäsittelyn johdosta, mutta siinä tapahtui niin kuin tapahtui.

Eduskunnassa on tietysti pidettävä mielessä se, että lainsäädäntövalta ja tuomiovalta ovat erotetut toisistaan. Oikeusistuin tekee tai sen pitäisi tehdä omat ratkaisunsa ennen kaikkea lain kirjainta noudattaen. Kuitenkin on olemassa muutamia koeteltuja ja yleisiä ohjeita, joita tuomarin tulee tarkoin noudattaa, kuten lakikirjamme alussa olevissa tuomarinohjeissa todetaan. Ne eivät siis ole tuomareita, oikeusistuimia tai oikeuskäytäntöä sitovia vaan ohjeellisia, mutta sallitaan niitä luetella tässä muutamia.

Esimerkiksi kuudes tuomarinohje sanoo: ”Tuomarin pitää tarkasti tuntea laki, jonka mukaan hänen tulee tuomita, sillä laki pitää hänellä olla ohjeena.”

Seitsemäs ohje sanoo: ”Kaikki lait pitää olla sellaiset, että ne ovat yhteiseksi hyödyksi, ja sen tähden kun laki tulee vahingolliseksi, ei se enää ole laki vaan väärä ja on hylättävä.”

Kahdeksas ohje: ”Hyvä ja älykäs tuomari on parempi kuin hyvä laki, sillä hän voipi asettaa kaikki kohtuuden mukaan. Mutta missä paha ja väärä tuomari on, siinä ei auta hyvä laki mitään, sillä hän väärästä ja väärastelee sitä oman mielen-
sä mukaan.”

Yhdeksäs ohje: "Mikä ei ole oikeus ja kohtuus, se ei saata olla lakikaan. Sen kohtuuden tähden, joka laissa on, se hyväksytään."

Outokummun eläkeläisten asia on omalle ajallemme minun mielestäni hyvin oireellinen. Ihmiset joutuvat erilaisten, heistä itsestään johtumattomien toimenpiteiden kohteeksi vastoin omaa oikeustajuaan. Me muistamme, että jokin aika sitten tästä oli kouluesimerkki, pankkien yksi-puolinen koronnosto, joka ilmiselvästi soti ihmisten oikeustajua ja heidän oikeusajattelunsa pohjalla olevaa kohtuukäsitettä vastaan. Ihmiset hyvin ymmärtävät tämän suuren oikeudellisen periaatteen ja lainsäädännöllisen ja laintulkinnallisen ohjeen, että mikä ei ole kohtuus, ei saata olla lakikaan. Korkoasiassa oikeus onneksi siten toteutui.

Meidän lakia säätävinä kansanedustajina olisi tästä visusti oltava perillä kuin myös siitä, että ihmisillä on oikeustaju. Kansalla on kohtuuväis-to, oikeustaju, vaikka kuinka joskus tuntuisi siltä, että kansa itsessään on pikemminkin ongelma taikka korkeintaan erilaisten viisaitten ja hyvää tarkoittavien toimenpiteiden kohde kuin valtaa käsissään ja oikeustajua päässään ja sydämessään kantava subjekti.

Vielä enemmän kuin eläkkeiden markkamäärästä Outokummun eläkeläisten kohdalla on siis kysymys juuri heidän oikeustajustaan, jolla he eivät pysty selvittämään eläkeleikkauksia eivätkä myöskään annettua tuomiota vaan jatkavat edelleen, kunnes oikeus toteutuu, niin kuin he sanovat. Juuri siitä syystä he olivat eilen eduskunnan rappusilla kääntyen asiassaan meidän puoleemme. Olkoon tämä lakialoite meidän yhteinen vastauksemme heidän tilanteensa oikaisemiseksi ja siten heidän asemansa oikeudenmukaistamiseksi.

Arvoisa puhemies! Minä toivon tähän lakiesitykseen suhtauduttavan vakavasti ja otettavan se pikaisesti käsittelyyn sosiaali- ja terveysvaliokunnassa.

Ed. M ä k i p ä ä : Rouva puhemies! Ed. Rinteen saman sisältöinen lakialoite otettiin todella viime joulukuun alla sosiaalivaliokunnassa esil-

le, mutta jostain syystä sitä ei haluttu tai ehditty käsitellä, niin että niitä jarrupolkimia löytyi yhdeltä sun toiselta.

Mutta lakialoitteen hyväksymisellä saadaan todella korjatuksi Outokummun runsaan 4 000 eläkeläisen epäoikeudenmukainen kohtelu. Koska Suomen keskusta on kaikille tänä päivänä toivooa täynnä, vetoan tässä yhteydessä erikoisesti keskustan valiokunnan ryhmän jäseniin, koska he edellisellä kaudella erittäin voimakkaasti olivat viemässä tätä asiaa eteenpäin. Toivon myös omalta kohdaltani, että sosiaali- ja terveysvaliokunta ottaa tämän asian ripeästi käsittelyyn, koska tuntuu, että mitään vastaan hangoittelua tämän asian eteenpäin viemiseen ei löydy mistään suunnasta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

Lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti talousvaliokuntaan

5) Asetus 1 päivältä helmikuuta 1991 Kiinan Kansantasavallan kanssa tehdyn tekstiilituotteiden kauppaa koskevan sopimuksen jatkamisen voimaansaattamisesta (A n:o 1)

6) Asetus 1 päivältä helmikuuta 1991 Sri Lankan kanssa tehdyn keskinäistä tekstiiliakauppaa koskevan sopimuksen voimaansaattamisesta (A n:o 2)

Ensimmäinen varapuhemies:
Eduskunnan seuraava täysistunto on ensi tiistai-na kello 14.

Täysistunto lopetetaan kello 14.42.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Erkki Ketola